

De haai, het oog en het ei van Calatrava

VALENCIA

Iedereen is jong in Valencia. Zo lijkt het althans. Goedgehumeurd, energiek, een tikkeltje baldadig. Op mijn eerste avond in de stad zie ik een politieagent door een barkruk zakken. Hij is ook jong, en dik, of in ieder geval gezet voor zijn leeftijd. Een wijkagent die zijn ronde erop heeft zitten – hij puft wanneer hij met zijn collega de bodega binnenloopt. Hij bestelt een glas mineraalwater, zijn collega een kop koffie, hij maakt het zich gemakkelijk, schuift op de barkruk, zet de benen wijd uiteen. De dunne stalen poten van de barkruk buigen als koperdraad; het is in één keer: boem. De agent komt goed terecht, vol op de billen. Het duurt even voor hij overeind krabbelt. Als hij weer staat, moet hij beschaamd het hoofd afwenden: in de bar stijgt oorverdovend geschater op.

Dertig jaar eerder zou dezelfde scène hooguit een besmuitte gegrinnik hebben ontlokt. In die late jaren zeventig was ik op doorreis in Valencia, een donkere, gesloten stad, waar een verkeersagent me toeblafte alsof het Franco-tijdperk nog moest beginnen. De obers en winkeliers waren niet veel vriendelijker: vroegoude mannen die zuchtten onder de lengte van hun werkdagen en het schamele loon dat ze aan hun zweet overhielden.

Vergeten, die tijd. Uitgegomd, zo lijkt het althans. Om halftien

ga ik aan tafel, in La Lola, een smetteloos wit restaurant. Witte tafels, witte stoelen, witte tegels, wit plafond, met als enige onderbreking de roze wand bij de bar. Een spiegel, halverwege de lange witte muur, vormt de enige versiering. Ik ben de eerste gast en blijf dat een vol uur; in La Lola loopt het pas tegen elven vol. Lola bedient. Ze is voor in de dertig, heeft vijf jaar Australië achter de rug, maar wilde toen weer naar haar sinaasappelstad terug. Geen kwaad woord over Melbourne, maar Valencia bruiste als een fles mousserende wijn die te lang in een kelder had gelegen en plotseling opensprong. Ik staar naar haar blote navel; ze noteert mijn bestelling, loopt in de richting van de keuken, blijft voor de spiegel staan, zet haar rechterhand in haar zij en zwiept met haar heupen op het ritme van de net niet te luide muziek. Engelse funk. Maar Lola is een vurige paso doble.

Wat is er gebeurd in deze stad? In mijn herinnering lag Valencia in de verkeerde hoek van Spanje, te dicht bij Alicante, te dicht bij Benidorm. Het was zo'n in zichzelf gekeerde provinciestad die je rustig kon overslaan. Je liep dan wel La Lonja mis, de zijdebeurs uit de vijftiende eeuw, puur Renaissance, en de Mercado Central, de markt van staal en glas, puur art deco. Maar niet veel meer.

Aan grote veranderingen gaat dikwijls ellende vooraf, of erger: een ramp. In de Carrer de Roterós, aan de rand van de oude binnenstad, ga ik een bakkerij binnen. Het pand is tegen de een meter dikke stadsmuur geplakt die de moslimwijk van de joodse en de christelijke scheidde. Veel hier is Moors gebleven; de straatjes hebben het bazaarachtige van een soek.

Op 12 oktober 1957 teisterde heftige regenval de delta van de Turia, op 13 oktober trad de rivier buiten haar oevers en op 14 oktober overviel ze de oude binnenstad van Valencia. Een kolkende massa van water, blubber, steen perste zich door de smalle straatjes en voerde alles mee wat ze op haar weg tegenkwam. In bakkerij Mon-